

із найближчих соратників і співробітників його друкарні. Протягом двох років на кошти друкаря навчався живописному мистецтву у відомого львівського художника Лаврентія (Лавриша, Лавриська) Пилиповича Пухали. Крім цього ремесла, як свідчить текст мирової угоди, підписаної 26 лютого 1583 року між Г. та *І. Федоровим*, "... навчався... малярства..., столярства, форшнайдерства (різьби на дереві. – *О. П.*), вирізування на сталі літер та інших речей, а також друкарства...". Виконав шрифти для острозьких видань *І. Федорова*, а також, можливо, дошки орнаментних прикрас для них. У 1582 р. без дозволу друкаря поїхав у Вільно, де для друкарні К. Мамонича († 1608) "виготовив два види руського шрифту". Повернувшись зі Львова, 26 лютого 1583 року підписав в Острозі мирову угоду з *І. Федоровим* і зобов'язався "... не... робити і виготовляти без (його) волі і поради аж до його смерті жодного шрифту для друкарства і жодної друкарні ані для себе, ані для інших сторонніх людей".

Джерела і література: Александрович В. Мистецьке середовище Острога епохи академії (1570-ті – 1630-ті рр.) // *Острозька давнина: Дослідження і матеріали* / Відп. редактор І. З. Мицько. – Вип. 1. – Львів, 1995. – С. 67, 68; Ісаєвич Я. Д. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. – 2-е вид., перероб., допов. – Львів, 1983. – С. 71, 77, 107, 108; Мицько І. З. *Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636)*. – Київ, 1990; Немировский Е. Л. *Путешествие к истокам русского книгопечатания*. – Москва, 1991. – С. 135-136; Першодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні (XVI – перша половина XVII ст.): Зб. документів. – Київ, 1975. – С. 47-51.

Олександр Позіховський

Грушевський Михайло
(* 17.09.1866 р., м. Холм, тепер Польська Республіка – † 25.11.1934 р., м. Кисловодськ, Російська Федерація)

Видатний український історик. Перу Г. належать близько двох тисяч наукових праць. Найголовніші: "Історія України-Руси" (11 т., 12 кн., 1898-1936), "Історія української літератури" (6 т., 1923-1927).

У деяких роботах, зокрема, "Історія України-Руси", наук.-популяр. монографії "Культурно-національний рух на Україні в XVI-XVII віці" (1912), окремі розділи присвятив діяльності ОА. Оскільки ці студії мають синтетичний характер, то при висвітленні проблематики ОА вчений уникає детального її аналізу і зосереджується на загальновідомих фактах. Г. у них дає власну оцінку діяльності ОА. "Острозький епізод" в історії духовного життя XVI століття він характеризує через призму своїх народницьких поглядів. Вважає його "недовговічним" та "ефемерним".

Пояснення цього історик шукає в особистих прикметах князя *В.-К. Острозького* як фундатора Острозького наукового-освітнього осередку. На думку Г., князь *В.-К. Острозький* був типовим представником українського магнатства XVI ст., для якого приватні інтереси стояли вище від публічних. Але навіть і в приватних справах князь, на думку Г., "не показував енергії, рішучості, ініціативи". Така вада одного з найбільших можновладців виявилась навіть у тій сфері, де він зробив найбільше – в культурно-релігійній. Тут князь, згідно з Г., виявляє себе людиною малорішучою і непослідовною. До певної "дріб'язковості і слабкості характеру", "вродженого індивідуалізму" прилучались тісні зв'язки князя з польською і литовською аристократією і культурою, що ще більше унеможливило якусь тверду і послідовну лінію цього українського магната в проведенні культурно-національної політики. Все це, за Г., наклало відбиток на діяльність князя щодо організації друкарні і школи в Острозі.

